

Verslag Werkatelier Gebiedsagenda Wadden 2050

Werkatelier Gebiedsagenda Wadden 2050

Op 23 november vond in Groningen het eerste Werkatelier Gebiedsagenda Wadden 2050 voor beleidsmedewerkers van overheden en belangenorganisaties plaats. Een dag die in het teken stond van het verkennen en delen van ambities voor toekomstig Waddenbeleid. Met een grote diversiteit aan deelnemers werd het een dynamisch werkatelier waarbij vertrouwen, eigen belang(en), gedeelde identiteit en samenwerking centraal stonden.

“Vertrouwen vormt de basis voor samenwerking. Vertrouwen in elkaars intenties en bereidheid om te zoeken naar duurzame, gedragen oplossingen. Ik heb er alle vertrouwen in dat deze middag op die manier mooie kansen oplevert. U mag er op vertrouwen dat we daar dan ook écht wat mee gaan doen.” **Bas Eenhoorn, voorzitter Regiecollege Waddengebied (RCW)**

Willem Kattenberg, beleidscoördinator van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, presenteerde o.a. het hoe, wat, waarom en de planning van de Gebiedsagenda Wadden 2050 (zie bijlage voor de volledige presentatie).

Kort samengevat is de Gebiedsagenda een gezamenlijk opgesteld document van organisaties uit Rijk en regio. Het is vooral een gezamenlijke verkenning naar de ambities, kansen, opgaven en mogelijke maatregelen en een intentieverklaring voor de doorwerking van de ambities en opgaven in het beleid van Rijk en regio. De kracht van de Gebiedsagenda zit 'm in de contextuele benadering (of anders gezegd, het in samenhang bekijken) van hoofdogaven en maatregelen in relatie tot de verschillende terreinen (zoals economie, ecologie, demografische krimp, visserij) en thema's (zoals bereikbaarheid, duurzame energie, toerisme). De agenda is richtinggevend voor financiering, beleid en regelgeving richting 2050 van de betrokken organisaties.

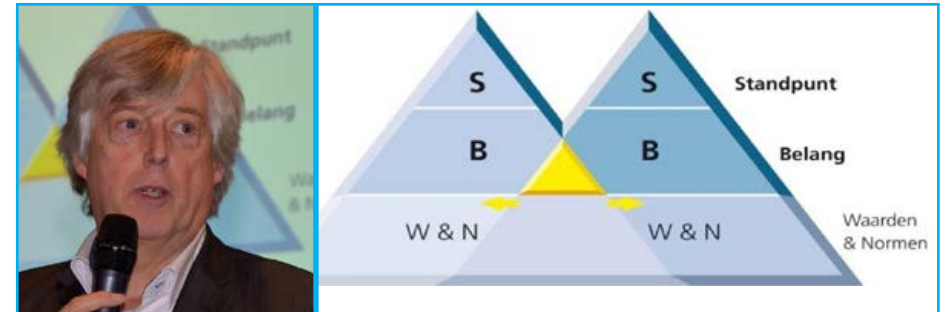
In interactie met de zaal werd verder kort stil gestaan bij vormgeven aan samenwerken, het informeren van ieders achterban, de mogelijke verschillen of overeenkomsten met eerdere trajecten en over de impact van een intentieverklaring. Genoeg stof om tijdens de koffiebreek over door te praten ...

Planning consultatie

2017 -	2 ^e helft Voorbereiding start gebiedsagenda Wadden 2050
2017 - 11	Werkatelier 1
2017 - 12	Oprichting Stuurgroep Gebiedsagenda Wadden 2050
2018 - 01	Formele start ontwikkeling Gebiedsagenda door Rijk en regio
2018 - 03	Werkatelier 2
2018 - 06	Werkatelier 3
2018 - 1 ^e helft	Ontwikkeling en vaststelling eindconcept op ambtelijk niveau
2018 - 2 ^e helft	Start bestuurlijke consultatie vaststelling gebiedsagenda
2018 - 09	Bestuurlijke conferentie
2018 - 12	Ondertekening gebiedsagenda door besturen organisaties
2019 - 12	Verwachte vaststelling Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

WAD heeft impact

Een korte, frisse kijk op samenwerken binnen grote gebiedsopgaven door Hans van Zijst, directeur van Wesselink van Zijst (zie bijlage voor de volledige presentatie).

Volgens Hans van Zijst is er geen gezamenlijk belang, alleen eigen belang. Is daarmee gezamenlijk succes een utopie? Niet als je met elkaar kijkt waar de overlap in eigen belang het grootst is en zo een 'gouden driehoek' weet te realiseren. En anders durft te kijken, misschien wel van achter naar voren en dus monitoring en beleid als vertrekpunt neemt... Tot slot stelt Hans dat de basis voor succesvol samenwerken ligt in het vinden van de gemeenschappelijke identiteit die partijen en belangen verbindt. Kortom, verrassende invalshoeken om het Werkatelier mee in te gaan.

Doe mee in het Werkatelier van Kust, Eilanden, Wadden-breed of Zee!

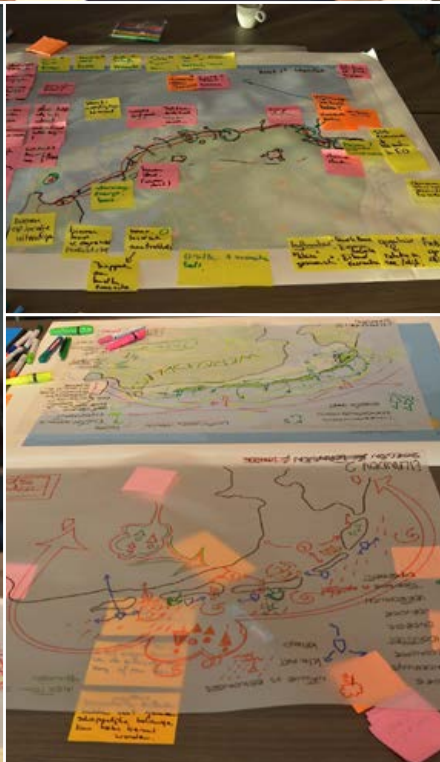
Projectteam leden pitchten in duos' over 'hun' thema voor het Werkatelier in de middag. Inschrijven voor twee thema's kon tijdens de lunch.

Werkatelier middag

Na de lunch in twee rondes aan de slag met de verschillende thema's. Waar liggen zorgen, waar zie je kansen? De complete oogst van alle post-its en opmerkingen vindt u in de bijlagen).

Tijdens de werksessies werden tal van zorgen en ambities gedeeld.

Post-its Werkatelier

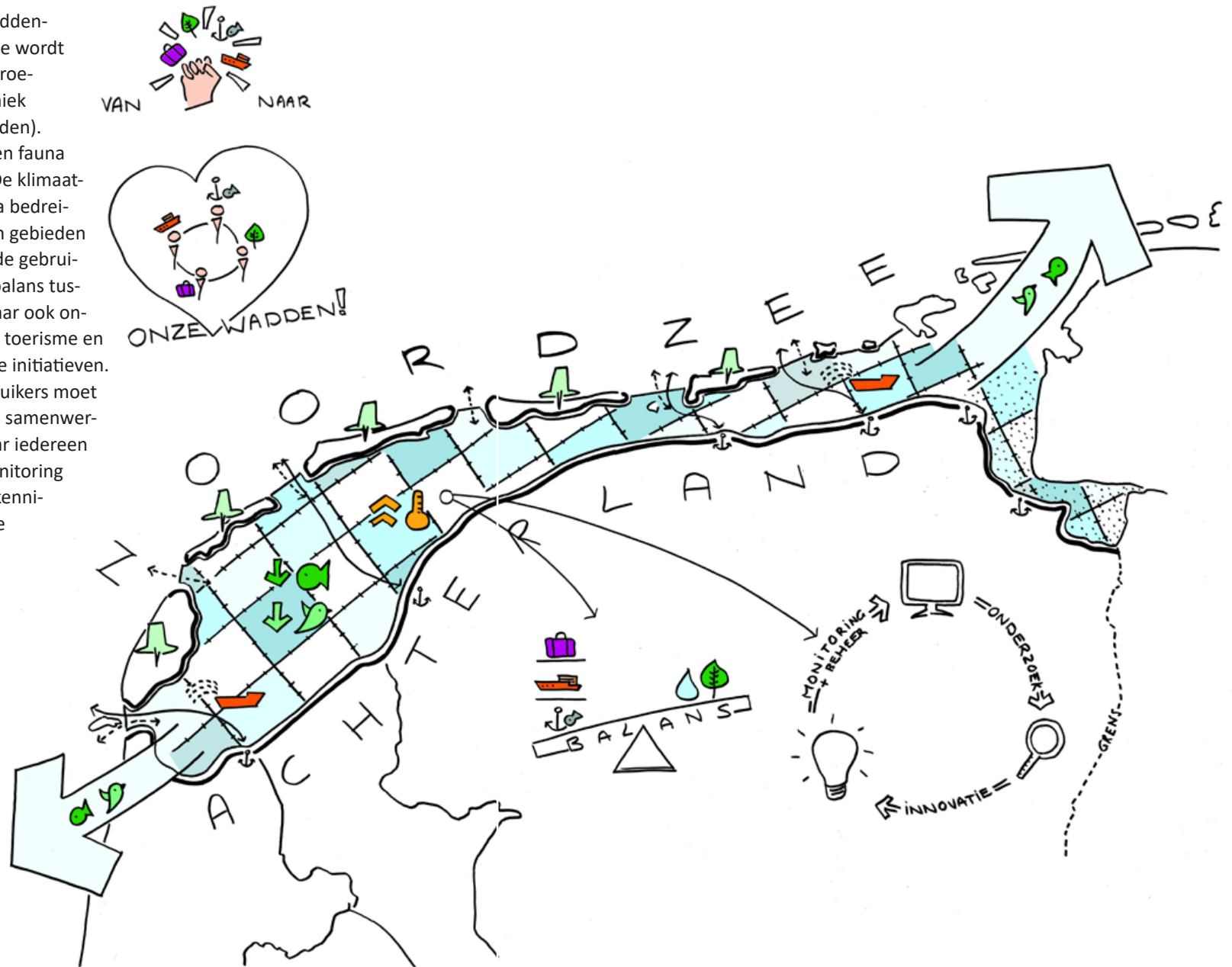

Zorgen en ambities Waddenkust

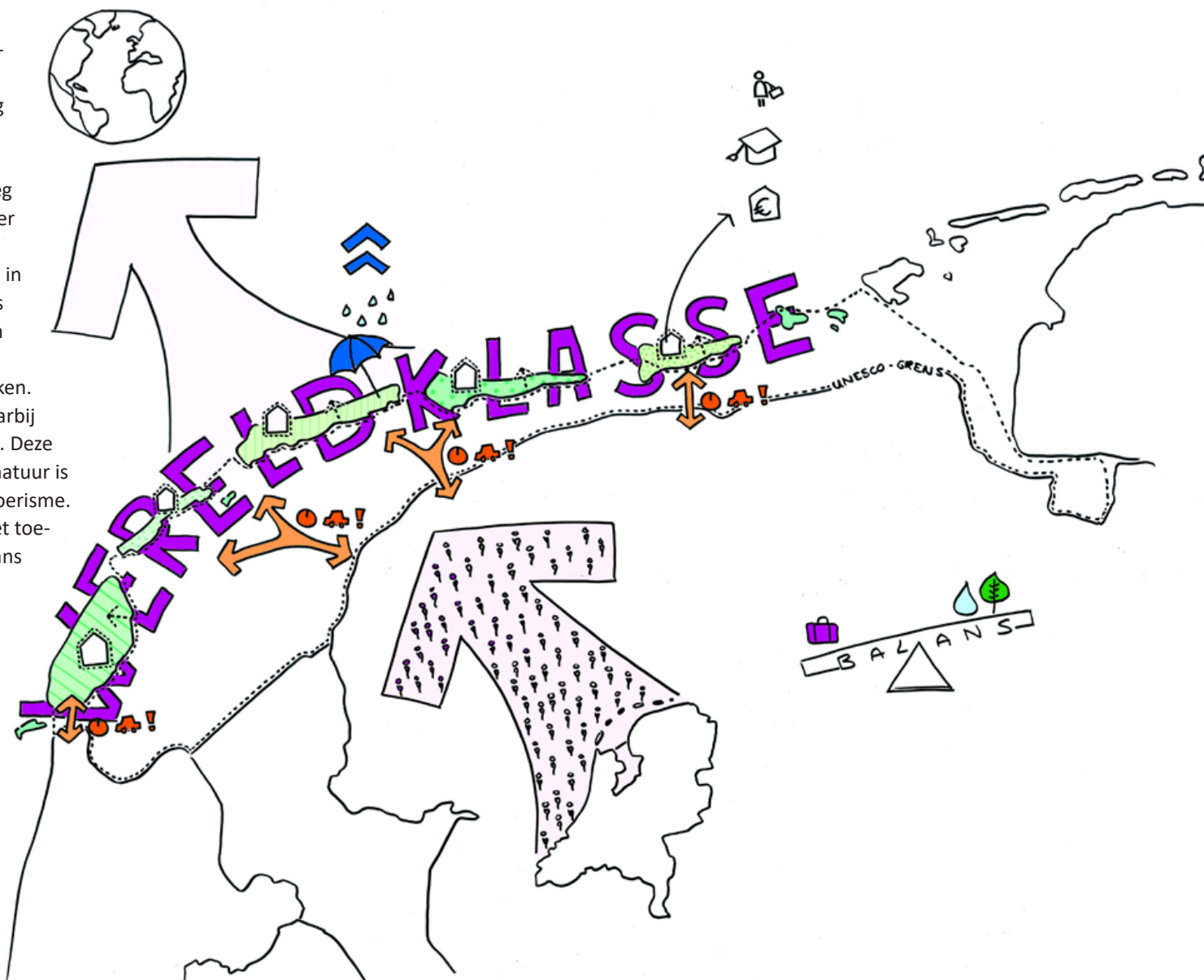
ZEE

De natuurlijke dynamiek van de Waddenzee staat onder druk. De Waddenzee wordt steeds ondieper. Harde oevers, vertroebeling (ED) en de natuurlijke dynamiek staat onder druk (vastgepinde eilanden). Het voedselweb is fragiel. De flora en fauna neemt af en kent minder soorten. De klimaatverandering vormt daarbij een extra bedreiging. De Waddenzee is opgedeeld in gebieden met grenzen tbv van de verschillende gebruikers. Het is zoeken naar een juiste balans tussen die gebruikers en de natuur. Maar ook onderling tussen visserij, scheepvaart, toerisme en tussen lokale en regionale/nationale initiatieven. Vijandigheid tussen de diverse gebruikers moet omgezet worden naar een integrale samenwerking. Immers de Wadden is iets waar iedereen trots op is. Daarbij is een goede monitoring en beheer van belang, samen met kennisuitwisseling en onderzoek. Door de vele beperkingen moet er gezocht worden naar slimme oplossingen (innovatie). De Waddenzee moet in groter verband worden gezien, als onderdeel van internationale natuurnetwerken (swim/flyway), maar ook dat oplossingsrichtingen buiten de Waddenzee gezocht kunnen worden, zoals in relatie met de Noordzee of het achterland.

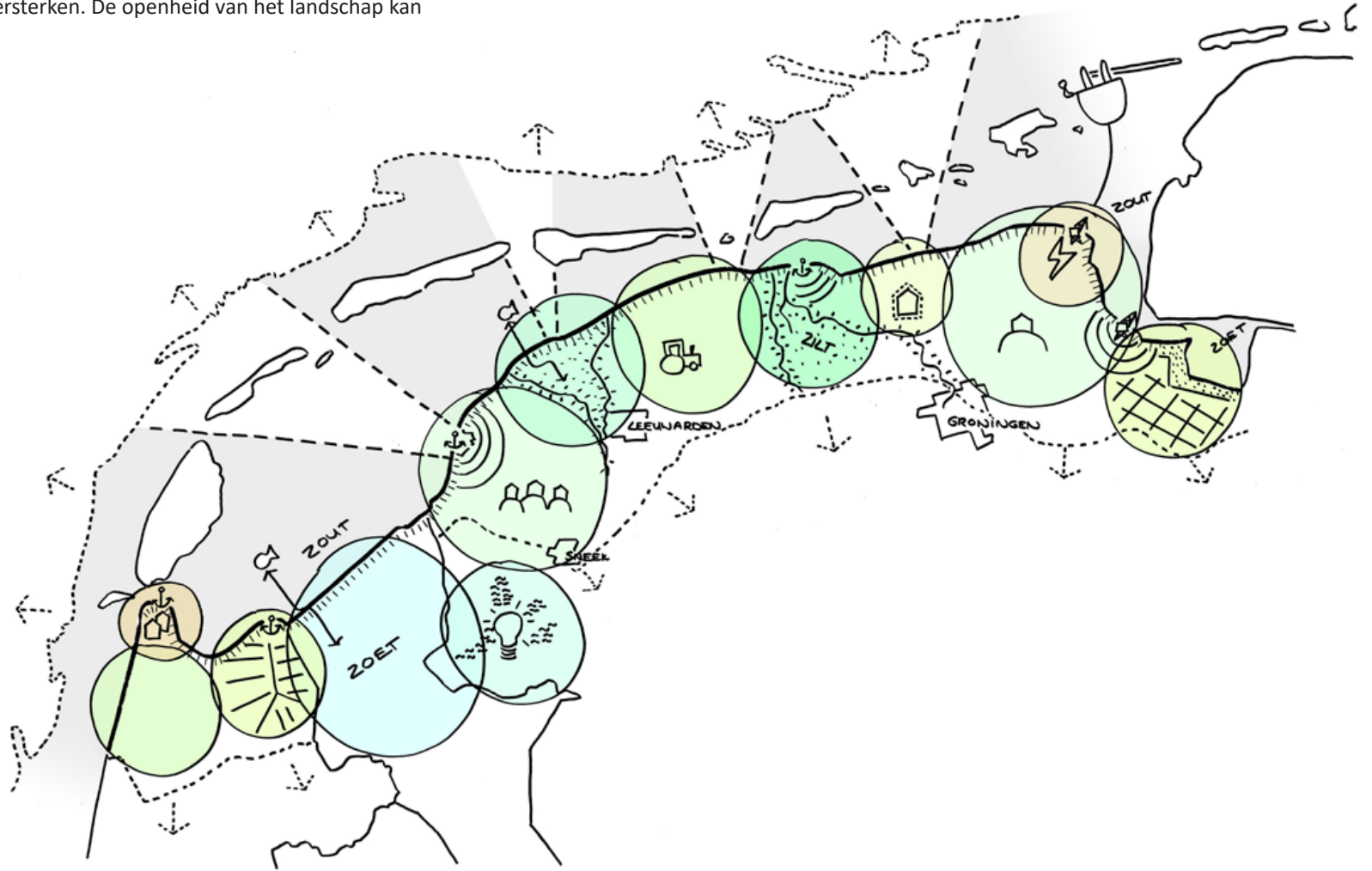
Eilanden

De leefbaarheid op de eilanden staat onder druk. De bevolking krimpt, er is weinig werkgelegenheid (buiten het seizoen) en het onderwijsaanbod is zwak. Daarnaast is de verhouding wonen en betaalbaarheid niet in balans. De verbinding met het vaste land moet verbeterd worden. De vaartijden zijn niet frequent genoeg en tijdens de pieken gedurende het seizoen is er vaak niet voldoende ruimte voor auto's op de boot. Een oplossing hierin kan gezocht worden in de digitalisering. De eilanden moeten enerzijds samenwerken voor hun gezamenlijke belangen en tegelijkertijd zich afzonderlijk profileren om zo vanuit heel Nederland toeristen aan te trekken. De Waddeneilanden zijn van wereldklasse, waarbij elk eiland een eigen identiteit en tradities kent. Deze tradities zijn tevens een kans voor export. De natuur is de belangrijkste aantrekkingskracht voor het toerisme. Echter staat deze ook onder druk, juist door het toerisme. Een van de opgave is om hierin een balans te vinden.

Kust

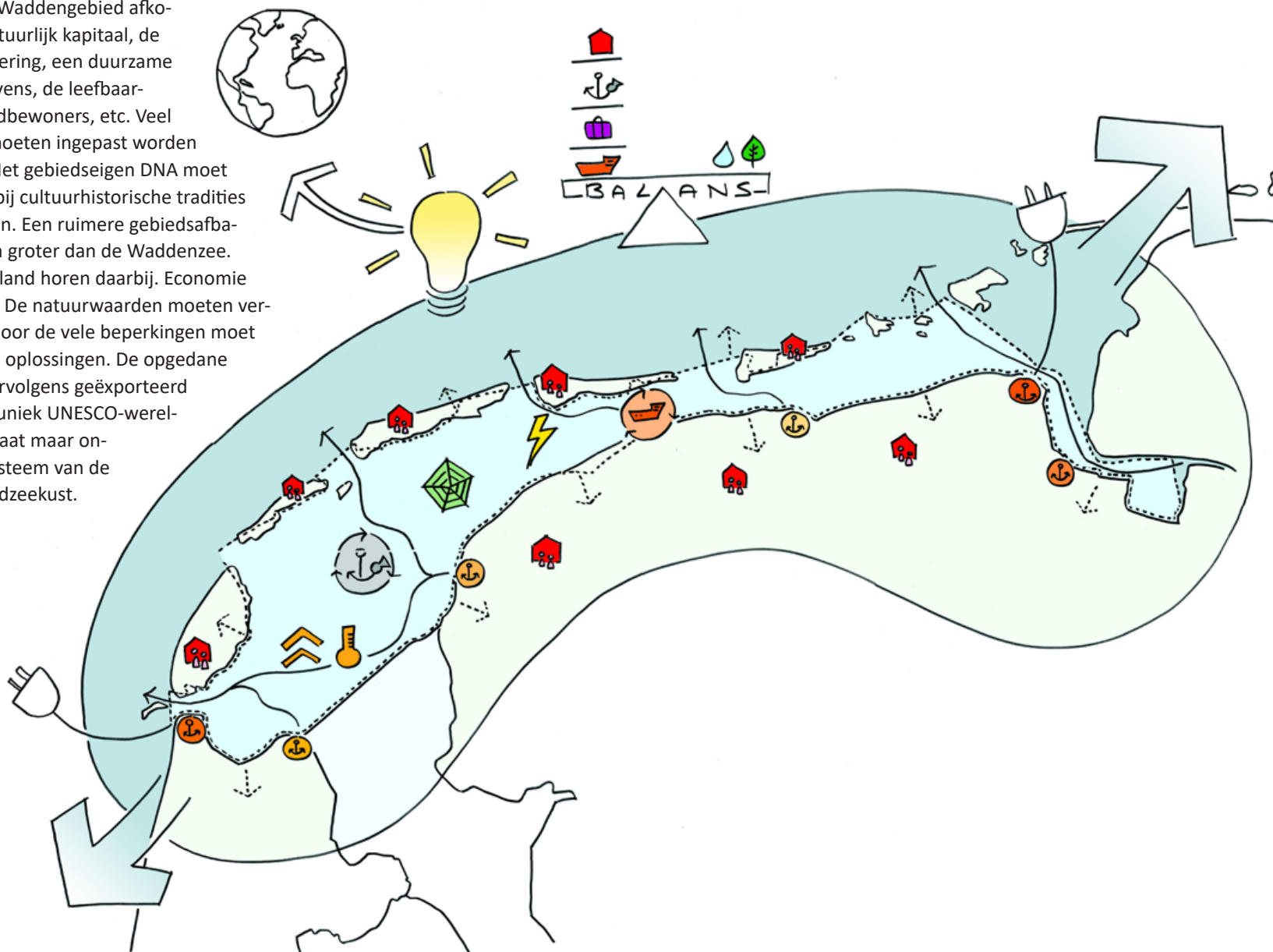
De kust van de Waddenzee is een harde, scherpe oever. Zoet-zoutgradiënten ontbreken. Om deze problematiek aan te pakken hoeft de kust niet als een systeem benaderd te worden, maar moet er gezocht worden naar specifieke oplossingen. De oplossingsrichting moet integraal bekeken worden in combinatie met andere kwesties die spelen (zoals krimp, landbouw, energie, etc) en tevens de identiteit en landschapskwaliteit van het gebied versterken. De openheid van het landschap kan via vensters gewaarborgd worden.

Waddenbreed

Er zijn veel opgaven die op het Waddengebied afkomen: het versterken van het natuurlijk kapitaal, de energietransitie, klimaatverandering, een duurzame visserij, de toekomst van de havens, de leefbaarheid van de eiland- en vastelandbewoners, etc. Veel grootschalige ontwikkelingen moeten ingepast worden in een kleinschalig landschap. Het gebiedseigen DNA moet daarbij uitgangspunt zijn, waarbij cultuurhistorische tradities en gewoontes niet verloren gaan. Een ruimere gebiedsafbakening is nodig. De opgaven zijn groter dan de Waddenzee. Ook de Noordzee en het achterland horen daarbij. Economie en ecologie moet in balans zijn. De natuurwaarden moeten versterkt en beschermd worden. Door de vele beperkingen moet er gezocht worden naar slimme oplossingen. De opgedane kennis en innovaties kunnen vervolgens geëxporteerd worden. De Waddenzee is een uniek UNESCO-werelderfgoed, dat niet op zichzelf staat maar onderdeel is van het gehele ecosysteem van de Nederlands-Duits-Deense Noordzeekust.

De Gebiedsagenda Wadden 2050 is een gezamenlijk initiatief van Rijk en regio. Bij het opstellen van de Gebiedsagenda zijn de volgende partijen betrokken: Provincies (Friesland, Groningen, Noord-Holland), Waddenkustgemeenten, Samenwerkingsverband de Waddeneilanden, Coalitie Wadden Natuurlijk, Raad van Advies Waddenzeehavens, Visserij, Regiecollege Waddegebied, Groningen Seaports, Rijkswaterstaat en de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Defensie, Economische Zaken en Infrastructuur en Waterstaat.

